

Wat bepaalt het succes van een speelplek?

22 februari 2022

Wij delen graag de sleutel tot succes, om elke speelplek succesvol te maken!

Die sleutel tot succes is een mix van succesfactoren én strategische keuzes. Literatuuronderzoek levert een lijst van vijftien succesfactoren op die houvast bieden. Maar daarnaast zijn een aantal keuzes die je maakt mede bepalend. Hoe doorloop je het (her)inrichtingsproces van een speelplek samen met kinderen, hun ouders en omwonenden? Is het beheer en onderhoud goed geregeld? En hoe draagt de speelplek bij aan de sociale cohesie in de buurt? Die keuzes bepalen mede of een speelplek goed gebruikt gaat worden of niet. Want elke speelplek is uniek en vraagt om afwegingen, specifiek voor die plek. Dit concluderen wij, InnoSportLab Sport & Beweeg en Branchevereniging Spelen & Bewegen, naar aanleiding van een literatuuronderzoek en een praktijkonderzoek, uitgevoerd door InnoSportLab Sport & Beweeg, naar de succesfactoren van een speelplek.

Spelende kinderen is wat we het liefste zien, maar soms ligt een speelplek er verlaten bij. Daarbij komt dat het aandeel kinderen dat iedere dag buiten speelt, blijft dalen. Onderzoek van Jantje Beton toont aan dat 66% van de huidige generatie grootouders vroeger dagelijks buiten speelde. En van de huidige generatie ouders speelde 59% dagelijks buiten. Het is zorgwekkend dat van de huidige kinderen nog slechts 14% elke dag buiten speelt. 15% van de kinderen speelt zelfs nooit buiten! Jantje Beton (2018) vroeg kinderen naar de redenen hiervan. De belangrijkste reden? 39% van de kinderen vindt de speelplekken saai en speelt daarom liever binnen. Vanuit de Branchevereniging Spelen & Bewegen willen we graag speelplekken realiseren die kinderen en omwonenden aanspreken en triggeren om de speelplek te gebruiken. Maar wat maakt een speelplek in de tijd van nu aantrekkelijk voor kinderen? InnoSportLab Sport & Beweeg kreeg opdracht op zoek te gaan naar de succesfactoren van een speelplek.

Wat verstaan we onder een succesvolle speelplek?

Voor een succesvolle speelplek werd voor het onderzoek de volgende definitie gehanteerd: 'Een speelplek is succesvol wanneer er veel gespeeld en/of bewogen wordt én als er positieve sociale reuring plaatsvindt.' Maar wat definiëren we vandaag de dag eigenlijk als een speelplek? Kinderen zijn vooral op zoek naar een plek om buiten te spelen, terwijl jongeren zoeken naar een plek om samen te komen, te chillen en/of te sporten. Een formele speelplek is steeds vaker een ontmoetingsplek; een plek waar sport en spel worden gecombineerd en waar jong tot oud terecht kan. Daarbij zijn de thema's natuurlijk spelen en inclusiviteit in opmars. Er is dan ook een grote diversiteit in het begrip 'speelruimte'.

In de onderzoeken van InnoSportLab Sport & Beweeg lag de focus op formele speelplekken waar kinderen en jongeren tot 18 jaar terecht konden. Deze plekken konden allerlei vormen aannemen; van een traditionele speeltuin tot een sport- of natuurspeelplek.

Door middel van literatuuronderzoek is er gekeken naar zowel fysieke als sociale factoren die invloed hebben op het succes van een speelplek. Enkele fysieke succesfactoren die uit het onderzoek naar voren kwamen, zijn variatie in speelwaarden op de speelplek, het onderhoud van de speelplek en de bereikbaarheid. Sociale factoren zijn onder meer de mogelijkheid om samen te spelen, ruimte voor ontmoeting en participatie van buurtbewoners bij de totstandkoming. Maar ook of er 'reuring' is; kleinschalige buurtactiviteiten op en rond de speelplek voor kinderen en andere buurtbewoners en daarnaast ook actieve participatie van bewoners in het onderhoud van de speelplek.

In totaal werden vijftien factoren gebundeld in een checklist, welke in een praktijkonderzoek zijn getoetst. Op twaalf speelplekken in vier gemeentes verspreid over Nederland werden bewoners ondervraagd, deden de onderzoekers een scan en gingen zij op zoek naar de gemene delers. Geen van de bezochte plekken voldeed perfect aan alle vijftien factoren en toch waren er succesvolle speelplekken. Enerzijds heeft een speelplek dus niet alle vijftien factoren nodig om succesvol te zijn, anderzijds garandeert het voldoen aan alle factoren ook niet dat een speelplek veelvuldig gebruikt wordt. Wat een succes is op de ene speelplek kan op een andere speelplek juist voor problemen zorgen.

Persbericht 22 feb 2022: Wat bepaalt het succes van een speelplek?

Het succes van een speelplek is daarmee dus niet op voorhand te voorspellen, maar rekening houden met de vijftien factoren vergroot de kans op succes sterk.

Publieke speeldriehoek

In een eigen onderzoek van InnoSportLab Sport & Beweeg, rondom het (her)inrichtingsproces van speelplekken, werd 'De publieke speeldriehoek' gevormd. In deze driehoek worden de interactie en afwegingen tussen 3 aspecten weergegeven: effect, efficiëntie en acceptatie.

- Het effect van een speelplek omvat het gebruikerseffect (hoeveel mensen maken er gebruik van de speelplek), het bewegeeffect, de beweegwaarde (welk effect heeft het op de fysieke en mentale gesteldheid) en het sociaal effect (draagt het bij aan de sociale cohesie & participatie in een buurt).
- Acceptatie omvat acceptatie onder kinderen, de ouders van de kinderen en ook de direct omwonenden van de speelplek.
- Efficiëntie heeft betrekking op het proces, dat een opdrachtgever graag zowel tijd- als budget-efficiënt inricht.

Binnen de driehoek hebben deze aspecten zowel positieve als negatieve invloeden op elkaar en is het haast onmogelijk om het uiterste voor ieder aspect te bereiken. Een speelplek die bijvoorbeeld een groot effect en een hoge acceptatie onder bewoners moet bereiken, zal waarschijnlijk meer voorbereidingstijd en hogere investeringskosten met zich meebrengen (lagere efficiëntie). Het is daarom gewenst om de optimale balans, passend bij de speelplek (of de organisatie) te vinden.

Het succes van een speelplek gaat daarentegen verder dan het simpelweg ontwikkelen van een speelplek. Het draait niet alleen om locatie, doelgroep en inrichting, maar ook om het organiseren van activiteiten en een gedegen beheer- en onderhoudsplan. De omgeving moet bijvoorbeeld uitnodigend zijn om naar de plek toe te gaan. Ook al is een speelplek mooi en uitdagend ingericht, als een kind een gevaarlijke weg moet oversteken zal hij/zij er van de ouders niet alleen naar toe mogen. En het simpelweg plaatsen van een bankje wil niet betekenen dat men met elkaar in gesprek gaat. Bewoners betrekken bij het ontwerp- en het onderhoudsproces vergroot het eigenaarschap dat men over een speelplek voelt. En in combinatie met het organiseren van activiteiten op de speelplek wordt zo niet alleen het succes van de speelplek zelf, maar ook de sociale cohesie en sociale veiligheid van de buurt vergroot.

De ultieme succesfactor bestaat niet, maar een succesvolle aanpak wel!

Het literatuur- en het praktijkonderzoek laten zien dat een mix van factoren én strategische keuzes ervoor zorgt of een speelplek wel of niet goed wordt gebruikt. Het succes van een speelplek is niet universeel en is daarom niet in één zin te formuleren. Dé ideale speelplek bestaat dus niet. Bepaal bij de (her)inrichting van een speelplek altijd welke balans er binnen de publieke speeldriehoek wordt gezocht. Houd in het budget niet alleen rekening met de kosten voor de realisatie, maar ook met het (her)inrichtingsproces en vervolgens het onderhoud van de speelplek. Sta tijdens het inrichtingsproces bewust stil bij de verschillende succesfactoren en streef ernaar om zo veel mogelijk passende factoren te implementeren. Doe dit samen met kinderen, hun ouders én de omwonenden. Weet dat na aanleg niet alleen beheer en onderhoud volgt, maar dat er ook gewerkt moet worden aan goede sociale cohesie. Alleen dan zie je buiten blije gezichten. En dat is waar je het voor doet!

Zelf aan de slag? Bekijk de samenvatting '[Het succes van een speelplek](#)'. Of lees meer [over de publieke speeldriehoek](#).

Toevoegingen

15 succesfactoren

Hieronder een lijst van de vijftien succesfactoren die uit het literatuuronderzoek naar voren kwamen.

Fysieke factoren:

- Bereikbaarheid
- Sfeer omgeving

Persbericht 22 feb 2022: Wat bepaalt het succes van een speelplek?

- Onderhoud omgeving
- Onderhoud speeltoestellen
- Verkeersveiligheid
- Uitdaging
- Alle leeftijden
- Aantrekkelijk voor ouders
- Natuurlijke elementen/speelaanleidingen
- Inclusiviteit.

Sociale factoren:

- Sociale controle/toezicht door de buurt
- Burgerbetrokkenheid
- Samenspeelmogelijkheden
- Georganiseerde activiteiten
- Ontmoetingsmogelijkheden, sociale faciliteiten.

Bronnen

Jantje Beton. (2018). *Buitenspelen onderzoek 2018*.

<https://jantjebeton.nl/projecten/kinderen-spelen-dramatisch-minder-buiten>

InnoSportLab Sport & Beweeg. (2020). *Belangen in Balans*. Geraadpleegd van

<https://innosportlabsportenbeweeg.nl/project/belangen-in-balans-2/>

InnoSportLab Sport & Beweeg. (2020b). *Factoren die het buitenspelen van kinderen beïnvloeden*.

Geraadpleegd van <http://spelenenbewegen.nl/kennisbank/artikel-factoren-die-het-buitenspelen-van-kinderen-beinvloeden-innosportlab/>.

InnoSportLab Sport & Beweeg (2021). *Het succes van een speelplek*. Geraadpleegd van:

<https://innosportlabsportenbeweeg.nl/project/het-succes-van-een-speelplek-rapport/>